Geachte heer Dijsselbloem,

Tijdens de Regeling van Werkzaamheden van 24 februari 2015 heeft de Kamer besloten de minister van Financiën een reactie te vragen over onderstaande vragen betreffende de verkoop van SNS Reaal. Het kabinet wordt verzocht deze vragen te beantwoorden uiterlijk donderdag 5 maart te beantwoorden.

De leden van de fractie van de VVD hebben de volgende vragen:

- Wat waren de gevolgen voor het bedrijf en de zes miljoen polishouders geweest indien er geen koper was gevonden voor Reaal?
- Welke waarborgen heeft de minister dat er voor de werknemers en polishouders van Reaal niets verandert bij verkoop? Heeft de koper haar intenties gemeld wat zij beoogt met de aankoop van Reaal?
- Waarom was op het moment van nationalisatie niet bekend dat de vordering van SRLEV N.V. op SNS Bank bij SRLEV N.V. beklemd was?
- Boekwaarde van Reaal N.V. is ongeveer € 2,4 miljard. Eerder werd aan een opbrengst van € 1,1 miljard gedacht, zodat de overbruggingslening van SNS Bank kon worden afgelost. De opbrengst is nu mogelijk € 150 miljoen. Hoe kan dat grote verschil tussen deze bedragen verklaard worden?
- Wat is de planning voor de privatisering van SNS Bank? Op welk termijn kan SNS Bank gereed zijn voor privatisering en welke voorwaarden stelt de minister daaraan?
- Bij de nationalisatie van SNS Reaal heeft er een herkapitalisatie plaatsgevonden; nu moet Anbang wederom een kapitaalinjectie doen. Hoe is destijds bij de nationalisatie de hoogte van de kapitaalinjectie bepaald? En waarom is deze uiteindelijk te laag ingeschat?
- Wat is de invloed op het verkoopproces en de uiteindelijke prijs geweest van de termijn van de Europese Commissie waarbinnen de verzekeringsgroep Reaal verkocht moest zijn?
- De financiële positie van Reaal is de afgelopen twee jaar verslechterd. Eén van de redenen was model- en parameteraanpassing met als gevolg verhoging van de technische voorziening, een verlaging van het aanwezige eigen vermogen en een verhoging van de vereiste solvabiliteit. Was dit al bekend op het moment van nationalisatie? Zo nee, waarom niet, want DNB was al sinds 2010 in overleg met de levensverzekeraars over de gehanteerde modellen en parameters? Zo ja, wat is hier mee gedaan tijdens de nationalisatie?
- Er is een verwevenheid in de rekeningcourantstructuur geconstateerd in het vierde kwartaal 2013. De minister laat hier onderzoek naar doen door de Auditdienst Rijk. Wanneer is dat onderzoek gereed? Waarom was dit punt niet duidelijk bij de nationalisatie? Waarom is dit pas in het vierde kwartaal van 2014 geconstateerd? Waarom is dit niet eerder geconstateerd door toezichthouder DNB? Waarom is dit niet eerder geconstateerd door de accountant? Waarom is dit niet eerder geconstateerd door NLFI? Waarom is dit niet eerder geconstateerd door het ministerie van Financiën? Het punt van double-leverage was toch iets dat niet ongebruikelijk was in de sector in het verleden.
- Wat wordt bedoeld met de zinsnede "zonder de versterking van haar kapitaalpositie zou de instelling geen langetermijnperspectief hebben"?
- Anbang is later/laat in het biedingsproces gestapt. Was/is dit juridisch mogelijk?
- Reaal N.V. zal binnen de Anbang-groep als zelfstandige eenheid blijven voortbestaan. Welke afspraken zijn daarover gemaakt?
- Welke kans/risico bestaat er dat de uiteindelijke verkoopprijs van € 150 miljoen in de komende periode nog hoger of lager wordt (en met welk bedrag) in het kader van het prijsaanpassingsmechanisme? Om welke ontwikkelingen kan het gaan die van invloed zijn op de waarde van Reaal N.V.?
- Hoe creëert het bod van Anbang voor de polishouders extra zekerheid, zoals in de brief wordt gesteld?
- Duidelijk is aan welke termijnen DNB zich moet houden voor de vvgb; wat zijn de termijnen van de kant van de Chinese toezichthouder? Hoeveel tijd gaat de beoordeling van de Chinese toezichthouder nog duren?
- Waarom is er zo'n ingewikkeld traject nodig met uiteindelijk de verplaatsing van de SNS Bank onder de Staat?
- De reden voor de verplaatsing van de SNS bank buiten de holding is onder meer nodig om te kunnen voldoen aan de leverage ratio van 4%. Klopt het dat de Nederlandse belastingbetaler daarmee uiteindelijk de eenzijdige Nederlandse verhoging van het leverage ratio van 3% naar 4% betaalt?
- Wie bepaalt uiteindelijk de verkoopwaarde van de SNS Bank om deze te kunnen verplaatsen van de holding naar de Staat?

- De holding bezit straks nog verschillende activa maar heeft geen dochterondernemingen. Om welke activa gaat het dan? Waarop is de waarde van € 2,1 miljard op gebaseerd?
- Voor de koop van SNS Bank tegen marktwaarde heeft de Europese Commissie informeel aangegeven dit niet als steun te zien. Moet er ook nog een formeel standpunt komen? Wanneer is dit te verwachten?
- Er is een inschatting van de totale investeringen en opbrengsten van de gehele nationalisatie van SNS. Er zou een kleine plus zijn maar met "hoge onzekerheid". Waardoor wordt die onzekerheid bepaald? Wat is de bandbreedte waartussen dat saldo kan variëren (positief dan wel negatief)?
- Er moet nog een formeel akkoord komen door de ECB voor het verwerven van een gekwalificeerde deelneming in SNS Bank door de Staat. Hoe ziet dit proces er precies uit? Hoe lang gaat dit duren? In hoeverre is er al overleg geweest met de ECB?
- Wat gebeurt er in deze deal met Actiam (SNS Asset Management)? Wat zijn de afspraken hierover? Welke gevolgen heeft dit voor de beheerde beleggingsfondsen? Waarom wordt Actiam wel/niet mee verkocht?

De leden van de fractie van de PvdA hebben de volgende vragen:
Solvabiliteit Reaal bij nationalisatie

- De leden van de PvdA-fractie constateren dat het topmanagement van SNS Reaal met het aangaan en doorrollen van interne leningen binnen SNS Reaal in aanloop naar de nationalisatie verwerpelijke en verbloemende constructies aangingen die leiden tot vertekende solvabiliteitsratio's. Deelt de minister het oordeel dat deze constructies nooit hadden moeten voorkomen en dat het management en de RvC daarvoor de verantwoordelijkheid toekomt?
- De leden van de PvdA-fractie vragen de minister of er noodzaak was om ook de kapitaalpositie van Reaal te versterken bij de nationalisatie van SNS Reaal?
- In hoeverre is bij de herkapitalisatie van SNS Reaal meegewogen dat model- en parameteraanpassingen bij verzekeraars – DNB is hierover immers al in het najaar van 2010 een sectorbrede dialoog gestart – zouden leiden tot een forse verlaging van de solvabiliteitsratio van Reaal?
- In hoeverre heeft DNB toezicht gehouden op het borgen van voldoende solvabiliteit van de verzekeraar? En hoe oordeelt de minister over het gevoerde toezicht op de verzekeraar Reaal en de bank SNS, mede gezien het beeld dat ontstaat – ook met zoveel woorden beschreven in het rapport van de evaluatiecommissie nationalisatie SNS Reaal – dat de verzekeraar de holding financierde in aanloop naar en om de nationalisatie van SNS Reaal te voorkomen? In casu, dreigen de verzekerden niet de dupe te worden van de bijna ondergang van de bank?

Solvabiliteit Reaal na overname

- De leden van de PvdA-fractie constateren dat de solvabiliteitsratio van veel verzekeraars door een lage kapitaalmarktrente, noodzakelijke aanpassing van verdienmodellen en strengere kapitaaleisen de laatste jaren is gedaald. Om te komen tot een herkapitalisatie tot een niveau van 140-150 procent (Solvency II) steekt Anbang EUR 770 mln tot EUR 1 mrd in Reaal; de leden van de PvdA-fractie vragen of de solvabiliteitsratio ten opzichte van 2014Q3 verder is verslechterd, omdat in de bijlage immers nog wordt gerept over een solvabiliteit van 156 procent in het derde kwartaal van 2014? Wat is de ontwikkeling sindsdien geweest?
- Is de solvabiliteit sindsdien met grofweg een miljard gedaald?
- Wat is de verwachte ontwikkeling van de solvabiliteit de komende maanden?
- Is gelet op de verwachte ontwikkeling de solvabiliteit na herkapitalisatie straks in alle gevallen voldoende gekapitaliseerd, zodat de belangen van de polishouder zijn geborgd?
- Welke stappen worden gezet als de solvabiliteitsratio ook de komende periode blijft dalen; hoe worden de belangen van de 6 miljoen verzekerden dan geborgd? En hoe verhoudt de herkapitalisatie tot 140-150 procent zich tot de interne doelstelling van 175 procent voor Reaal?
- De genoemde leden vragen eveneens om nader toe te lichten hoe de herkapitalisatie tot 140-150 procent Solvency II zich verhoudt tot de Solvency I ratio zoals gegeven in de annex bij de kamerbrief van 16 februari 2015 (Kamerstukken II, 2014-15, 33 532 nr. 39)? Kan de minister daarbij een overzicht geven van de ontwikkeling van de solvabiliteitsratio volgens Solvency II sinds 2014?

Ontmanteling van de Holding

- Doordat Reaal onder de boekwaarde wordt verkocht, en dit verlies zich door de holdingstructuur vertaalt in een lagere geconsolideerde kapitaalratio van SNS Bank, is besloten om SNS Bank direct onder de staat te plaatsen en de Holding te ontmantelen. De marktwaarde van SNS Bank, op basis van een eerste schatting, bedraagt EUR 2,7 mrd. De

‘daadwerkelijke marktwaarde’ van SNS Bank moet echter in overleg met de Holding en de Commissie worden bepaald. De leden van de PvdA-fractie vragen op welke termijn er duidelijkheid komt over de ‘daadwerkelijke marktwaarde’ en hoe wordt deze ‘daadwerkelijke marktwaarde’ precies bepaald?
- Wanneer is de ontmanteling van de Holding naar verwachting afgerond?
- Hoe staat het met de afwikkeling van Propertize? En kan de minister nader toelichten op basis waarvan hij op dit moment verwacht dat de afwikkeling van Propertize EUR 500 mln oplevert?

Anbang als nieuwe eigenaar
- Reaal wordt overgenomen door Anbang, een grote, in 2004 opgerichte Chinese (verzekerings)groep. Voor de PvdA is leidend dat de opgebouwde rechten van pensioenspaarders en andere verzekerden goed worden beschermd. In dat licht vragen de leden van de PvdA-fractie de minister of meer bekend is over de strategie van Anbang?
- Welke lange termijn doelstellingen heeft Anbang?
- Op welke manier draagt de verkoop van Reaal aan Anbang bij aan het borgen van de belangen van de verzekerden?
- Zijn met Anbang duidelijk afspraken gemaakt om ervoor te zorgen dat de belangen van de verzekerden nu en in de toekomst zo goed mogelijk beschermd zijn? Zo ja, wat voor afspraken zijn er precies gemaakt?

De leden van de fractie van de SP hebben de volgende vragen:
- Kan de minister precies uitleggen hoe de boekhoudfout van 700 miljoen euro zo lang onopgemerkt kon blijven? Kan de minister aangeven waar dat geld gebleven is? Wie was de verantwoordelijke accountant? Waarom is de fout door de toezichthouders niet opgemerkt?
- In een interview in het Financieele Dagblad kondigt de minister een onderzoek van de fout door de eigen accountant aan. Is de minister van mening dat dit voldoende is, gezien het feit dat het probleem ook door de accountant van het ministerie bij de aankoop van SNS Reaal niet is opgemerkt? Vindt de minister het niet beter de fout door een onafhankelijke, externe instantie te laten onderzoeken?
- Kan de minister precies aangeven hoeveel de aankoop van SNS Reaal de Nederlandse belastingbetaler uiteindelijk heeft gekost?
- Kan de minister garanderen dat polishouders en werknemers ook op lange termijn gebaat zullen zijn bij deze overname?
- Acht de minister het wenselijk Reaal te verkopen aan een verzekeraar die geen gecontroleerde jaarrekening heeft gepubliceerd?
- Waarom is het nog niet duidelijk onder wiens toezicht (DNB of haar Chinese tegenhanger) het bedrijf na de overname zal komen te vallen?
- Kan de minister aangeven hoe de betrokkenheid van DNB eruitzag bij de verkoop en waarom het nog zo lang moet duren voor de DNB kan instemmen, aangezien zij als geen ander op de hoogte is?
- Kan de minister aangeven wat er na de verkoop met de claims van gedupeerden van de zogenaamde woekerpolissen zal gebeuren?

De leden van de fractie van de PVV hebben de volgende vragen:
- Kan er een overzicht gegeven worden van het verloop van de boekwaarde van Reaal NV van het moment van de nationalisatie en de sluiting van de koop overeenkomst (met ontbindende voorwaarde)?
- De prijs van € 150 mln. staat niet vast maar kan hoger worden als er voor 30 juni a.s. positieve ontwikkelingen voordoen; de prijs kan ook lager uitvallen in geval van negatieve ontwikkelingen. Negatieve ontwikkelingen worden verrekend via de prijs van de aandelen en van twee interne leningen van € 302 miljoen. Wat precies onder ‘ontwikkelingen’ valt is niet duidelijk, zou de minister dat nader kunnen preciseren?
- Kan de minister in een aantal scenario’s schetsen wat de invloed is van die ‘ontwikkelingen’ op de balans van de betrokken entiteiten en de Staat?
- Kan de minister duiden hoeveel er al op dit ‘schip van bijleggen’ is bijgelegd? Dit voor alle entiteiten die betrokken zijn bij SNS Reaal?
- Staan er nog mogelijkheden tot verliescompensatie open bij de verschillende entiteiten van het voormalige SNS Reaal en hoeveel belastingopbrengst derft de Staat hier door?
- Kunt u een geactualiseerde tijdschema met bijbehorende data van alle interventies omtrent SNS geven?
- Wie zal nu toezicht houden op REAAL?

De leden van de fractie van D66 hebben de volgende vragen:

- Kan de minister nader ingaan op de verwevenheid in de rekening-courantstructuur binnen het concern die eind 2013 aan het licht kwam? Wanneer werd dit precies bekend? Wie is hier verantwoordelijk voor en is dit onderdeel van het onderzoek van de Auditdienst Rijk, voor zover hier nog onduidelijkheid over bestaat?
- Kan de minister het prijsaanpassingsmechanisme nader toelichten?
- Wat blijft er precies achter in de holding? Is het nu zo dat de opbrengst van de verkoop van REAAL N.V. deels moet worden gebruikt om de holding af te lossen?
- Kan de minister nader ingaan op het verschil tussen de deelneming die de Holding houdt in REAAL N.V. met een boekwaarde van 2,4 miljard euro en de boekwaarde volgens IFRS per 31 december 2014 van 2 miljard? Kan de minister vervolgens het bod van Anbang nader relateren aan de huidige boekwaarde?

Bij deze breng ik u het verzoek van de Kamer over.